

GEORGE R. R. MARTIN

HRA O TRŮNY

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Daenerys Targaryen se provdala za jakéhosi dotratského koňáka. A co s tím? Máme jí snad poslat svatební dar?“

Král se zamračil. „Raději nůž. Pěkně ostrý, a neohroženého muže, který ví, jak s ním zacházet.“

Ned nepředstíral překvapení; Robert byl nenávisť vůči Targaryenům přímo posedlý. Vzpomínal si na hněvivá slova, která si vyměnili, když Tywin Lannister daroval Robertovi mrtvoly Rheagarovy ženy a dětí na znamení lenní věrnosti. Ned to označil za vraždu; podle Roberta to byla válka. Když protestoval, že mladý princ a princezna byli ještě dětmi, jeho nově dosazený král na to odpověděl: „Já žádné děti nevidím. Jenom dračí potěr.“ Dokonce ani John Arryn nebyl schopen uklidit tu bouři. Eddard Stark téhož dne odjel pln chladné zuřivosti, aby se zúčastnil posledních bitev války na jihu. Vyžádalo si to další smrt, aby je smířila; Lyanninu, a zármutek sdíleli nad jejím odchodem.

Tentokrát se Ned rozhodl držet svůj hněv na uzdě. „Tvoje Výsosti, ta dívka je ještě dítě. Ty přece nejsi Tywin Lannister, abys vraždil nevinné.“ Povídalo se, že Rhaegarova malá dcerka plakala, když ji vytáhli z postele a postavili před meče. Chlapec nebyl víc než miminko chované v náručí, ale zbrojnoši lorda Tywina ho vyrvali matce od prsu a mrštili jím hlavou proti zdi.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

13. kapitola románu – král Robert Baratheon chce nařídit vraždu dračí princezny Daenerys Targaryen

- kapitoly jsou nazvané podle té z postav, na kterou se zaměřuje děj: Bran, Arya, Sansa, Catelyn, Eddard (= Ned) (Starkové), Jon (Starkův bastard), Tyrion (Lannister) a Daenerys (Targaryen)

Prolog: sledujeme tři členy Noční hlídky, kteří se vzdálili od Zdi. Zde na ně zaútočili Jiní.

Děj:

Jedna dějová linie sleduje rod Starků ze Zimohradu a krále Roberta z Králova přístaviště, který se sňatkem stal členem rodu Lannisterů.

7letý Bran Stark, jeho otec Eddard a jeho 14letý nemanželský syn Jon Sníh objevili nedaleko svého sídla Zimohrad mrtvou zlovlčici a 5 štěňat. Každé z Eddardových dětí získalo jedno šedé štěně, na Jona zbylo opodál ležící bílé. Doma se Eddard od své ženy Catelyn doví, že zemřel jeho blízký přítel Jon Arryn, králův pobočník, a také že na návštěvu přijede král Robert Baratheon, jeho žena Cersei Lannister i jejich děti. Robert přijel, protože chce, aby se Eddard stal jeho novým pobočníkem a odjel s ním na jih. Eddardova žena Catelyn tento nápad podporuje, a tak má Eddard s dcerami Aryou a Sansou odjet do Králova přístaviště. Synové Bran a Robb zůstanou na Zimohradě s matkou, bastard Jon se stává členem Černých jezdců.

Druhá dějová linie sleduje dračí princeznu Daenerys ze staré dynastie Targaryenů ze Sedmi království. Tato dynastie byla přemožena Starky a Lannistery, a tak jsou nyní sourozenci Daenerys a Viserys bez domova. Viserys Targaryen věnoval své 13leté sestře Daenerys šaty, aby se zalíbila khalu Drogovi. Chtěl ji provdat, aby získal khalovu armádu a přemohl Starky. Daenerys byla nejprve v šoku. Drogo se jí každou noc zmocňoval a trpěla dlouhou jízdou na koni, ale postupně si zvykla. Brzy otěhotněla.

Bran Stark v jednom z oken věže zaslechl rozhovor muže a ženy, z nějž pochopil, že je jeho otec v nebezpečí. Protože výborně lezl, došplhal až k oknu. Byl však spatřen a shozen dolů. Měl poraněnou

páteř a nemohl chodit. U jeho lůžka tráví všechen čas jeho matka Catelyn. Jednoho dne vnikne do pokoje neznámý člověk, který chce Brana zabít. Catelyn syna ubránila a podezřívala z činu Jaimeho, královnina bratra. Rychle proto odjela do Králova přístaviště, aby varovala Eddarda. Zde se setkává se svým bývalým nápadníkem Malíčkem (Petyrem Baelišem) a ten jí odhalí tajemství dýky, jež měla zabít Brana. Kdysi byla jeho, ale potom ji vyhrál Tyrion, člen rodiny Lannisterů (bratr Cersei) přezdívaný Skřet. Ten je nyní s Hlídkou na cestě na Zed', při čemž se spřátelil s Jonem Sněhem. Zanedlouho dorazí do Králova přístaviště i královská družina. Eddard a Catelyn se setkávají, Catelyn vypráví o přepadení Brana a varuje před Tyrionem.

Sestry Arya a Sansa Starkovy jsou velmi rozdílné. Arya se chová jako chlapec, učí se bojovat, kdežto Sansa je přislíbena princovi Joeffreymu, a tak se chová jako dáma. Zatímco se dívky učí žít na královském dvoře, Eddard pátrá po příčinách smrti lorda Arryna. Malíček ho poučí, že na hradě je mnoho nepřátel a nebude to snadné. Eddard zjišťuje, že království je zadlužené, a král chce navíc uspořádat nákladný souboj.

Tyrion opustil Hlídku a vrátil se na Zimohrad. Protože je malého vzrůstu, potřebuje speciální sedlo, a podobné nechá zhotovit ochrnutému Branovi. Jon nezůstává dlouho bez přítele. Novým členem Hlídky je tlustý a neohrabaný Sam.

Na cestě z Králova přístaviště se Catelyn ubytuje ve stejném hostinci, kam dorazí ke své smůle i Tyrion. Je zajat. Nejede však s družinou na Zimohrad, ale ke Catelyně sestře Lyse a jejímu neduživému synovi do Orlího hnízda. Cestou Catelyn vysvětluje, že není tím, kdo by se chtěl zbavit Brana. V Orlím hnízdě má být svržen ze skály, ale nakonec je propuštěn a nechán napospas osudu.

V Králově přístavišti se konají souboje, při nichž Sansa obdivuje Joffreye. Král Robert se bojů neúčastní, ačkoli by se to jeho ženě Cersei hodilo. Eddard se dozvěděl, že lord Arryn byl zabit jedem. Arya při jedné ze svým toulek po hradě najde tajnou chodbu a vyslechne rozhovor dvou mužů, kteří se chtějí zbavit jejího otce Eddarda.

Eddardovi se nelíbí, jak Robert vládne. Na poradě rázně odmítne zabít těhotnou princeznu Daenerys, a tak je zbaven pobočnictví. Když jede zpátky na Zimohrad, je v lese přepaden Jaimem a jeho vojáky. Robert ho přijme zpátky jako svého pobočníka, pokud Catelyn propustí Tyriona. Na Zimohradě zatím vládne Robb, starší ze Starkových synů. Král Robert odjel na lov a Eddard ho zastupuje. Eddard ví, že na hradě nejsou jeho dcery v bezpečí, a tak je chce tajně poslat domů. Sansa byla uražená, neboť by přišla o Joffreye, a otcův plán prozradila.

Eddard listuje v knize rodů, která patřila lordu Arrynovi. Brzy mu dojdou souvislosti. Sama Cersei potvrdí jeho myšlenku, že své děti nemá s králem Robertem, ale s vlastním bratrem Jaimem. To je dva slyšel Bran a Jaime byl ten, kdo Brana shodil. Cersei ani neskrývá, že svého manžela nenávidí a že hodlá hrát hru o trůny. Eddard jí dává čas, aby opustila království. Jenže Robert byl na lovu raněn, umírá a svým regentem jmenoval Eddarda. Malíček Eddardovi radí, jak postupovat, aby se stal králem. Eddard jako pravý Stark odmítá jakékoli intriky. To se mu stane osudným, Malíček ho zradí a Cersei vzala moc do svých rukou. Arye se podařilo utéct, Sansa byla držena ve věži a poté ji donutili napsat dopisy o zrádcovství jejího otce.

Daenerys má nyní vyšší postavení než její bratr Viserys. Snaží se, aby i on zapadl mezi dothraky (lidi Drogova kmene), ale on jimi pohrdá. Nakonec ho zabijí a Daenerys ho ani nelituje. Během těhotenství musí sníst syrové srdce koně, aby plod získal sílu. Droga miluje čím dál víc a často si hladí dračí vejce, která dostala ke svatbě. Má dobré srdce, a tak zabrání znásilňování žen dothraky. Jednu z žen si ponechá jako služebnou.

Jon Sních a další členové Hlídky našli v lese dva zabitě muže. Téže noci bojuje Jon s oživlou mrtvolou jednoho ze zabitých. Robb se dozvěděl o tom, že je jeho otec Eddard v zajetí Lannisterů, a jede mu na pomoc. Catelyn musí uznat, že se z něj stává muž. Robb musí čelit silné armádě, ale svoji první bitvu vyhrává.

Sansa se odhodlala a veřejně poprosila nového krále Joffreye o milost pro otce. Sám Eddard se snížil k tomu, že se přizná ke zradě, ačkoli to není pravda. Joffrey ho však stejně nechal popraviti. Sansa pochopila, že je Joffrey zlý, a lituje, že ho kdy milovala. Catelyn by si nyní přála mír, ale nový pán Zimohradu Robb ani otec Tywin Lannister nechtějí, aby byl králem Joffrey.

Khal Drogo byl raněn a jeho rána se zanítla. Byl tak zesláblý, že spadl z koně, což je pro bojovníka největší potupa. Daenerys poprosila svoji služebnou-zaříkavačku, aby mu pomohla. Její dítě se narodilo mrtvé a Drogo je sice živý, ale nevnímá své okolí. Daenerys mu pomůže z tohoto světa, zkrátí jeho trápení polštářem. Na hranici, kde je páleno jeho mrtvé tělo, přidá dračí vejce, a sama vstoupí do ohně. Po uhašení je matkou tří draků – dva jí dokonce sají z prsů.

- **téma a motiv**

téma: nenávisť Roberta Baratheona k rodu Targaryenů, smrt

motivy: vražda, nenávisť, nůž, bitva

- **časoprostor**

čas: konec 3. století a počátek 4. století našeho letopočtu. V ději nejsou uváděny časové údaje, avšak na konci knihy je seznam rodu Targaryenů, který končí ve 3. století.

prostor: není zmiňován; Sever, Královo přístaviště

výrazná místa: Zimohrad (sídlo Starků), Zeď (z ledu, strážena Hlídkou), Orlí hnízdo (sídlo Lysy Aryn), Královo přístaviště (sídlo Lannisterů)

- **kompoziční výstavba**

v úryvku se prolínají dvě pásma, současnost (rozhovor Neda a krále) a minulost (vzpomínka Neda)

= paralelní uspořádání dějů

- úryvek se skládá ze čtyř odstavců

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, středověký fantasy román

- **vypravěč**

er-forma – vypravěč hovoří v minulém čase

osobní vypravěč – zaměřuje se na jednu z osmi postav, podle kterých jsou pojmenovány kapitoly;

v úryvku je vypravěč zaměřen na postavu Neda (Eddarda Starka)

- **postava**

Eddard Stark – hlavní kladná postava. Moudrý, čestný, uznávaný, spravedlivý muž, co se nebojí dostát svého slova, i kdyby ho to mělo stát život.

Robert Baratheon – hlavní neutrální postava. Král, co si libuje v boji a ve smilstvu. Ale není moc bystrý, neboť ani nepoznal, že jeho žena má děti s někým jiným.

Daenerys Targaryen – „Matka draků“, poslední z rodu Targaryenů, který se vyznačuje zlatými až bílými vlasy. Na svůj věk velmi chytrá. Velmi cílevědomá, ale trochu naivní.

Tywin Lannister – Krutý, nelítostný a nejbohatší muž. Nejstarší z rodu Lannisterů. Velmi dobrý vojevůdce.

další postavy:

Catelyn Stark – rozená Tully, manželka Eddarda, milující matka, statečná

Robb, Bran, Rickon – synové Eddarda a Catelyn

Sansa Stark – starší Eddardova dcera, namyšlená, chová se jako dáma, ale nemá dobré srdce

Arya Stark – mladší Eddardova dcera, často si ji pletou s chlapcem, mrštná, houževnatá, hrdá

Jon Sníh – Eddardův bastard, statečný válečník, mrzí ho poklesek jeho otce

Cersei Lannister – manželka krále Roberta, spí s vlastním dvojčetem – bratrem Jaimem, se kterým má všechny děti, zlá, intrikářka

Joffrey Lannister – syn Jaimeho a Cersei, dědic Roberta, zlý a krutý po matce

Jaime Lannister – bratr Cersei, Králokat – zabil krále Aeryse II.

Tyrion Lannister – Skřet, asi nejčestnější z Lannisterů, má rád ženy
 Viserys Targaryen – bratr Daenerys, touží po moci, je zabit Dothraky
 Drogo – khal (náčelník) Dothraků, válečník, miluje Daenerys, umírá po zranění
 Petyr Baeliš – Malíček, správce královské pokladny, podvodník, ctitel Catelny

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč:

Ned Stark: „Daenerys Targaryen se provdala za jakéhosi dotratského koňáka. A co s tím? Máme jí snad poslat svatební dar?“

Robert Baratheon: „Raději nůž. Pěkně ostrý, a neohroženého muže, který ví jak s ním zacházet.“

- **typy promluv**

- v úryvku převažuje pásmo vyprávěče v er-formě

- úryvek zachycuje součást dialogu Eddarda Starka a krále Roberta

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

- převažuje spisovná řeč

slovo hovorové *koňák*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

řečnická otázka *A co s tím?*

ironie *Máme jí snad poslat svatební dar?*

sarkasmus *Raději nůž.*

hyperbola *Robert byl nenávisť vůči Targaryenům přímo posedlý.*

epiteton *hněvivá slova, chladná zuřivost*

metafora *dračí potěr*

metonymie *nebyl schopen uklidnit tu bouři, držet svůj hněv na uzdě, postavili ji před meče*

personifikace *smrt je smířila*

eufemismus *Lyannin odchod (smrt)*

dysfemismus *mrštili jím hlavou proti zdi (zabili ho)*

zdrobnění *malá dcerka*

→ autor píše spisovným jazykem a často využívá obrazná pojmenování, která jsou srozumitelná

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

2. polovina 20. století – současnost

George Raymond Richard Martin

- spisovatel fantasy, hororových a sci-fi příběhů
- narozen 20. září 1948 v New Jersey (USA)
- otec Raymond je dělník, dvě sestry
- psát začal v útlém věku, své příběhy prodával dětem v sousedství, pořádal divadelní představení
- na střední škole začal psát komiksy
- první knihu vydal ve 21 letech
- vystudoval žurnalistiku
- organizoval šachové turnaje
- pracoval pro televizi CBS, psal scénáře k seriálům
- s první ženou neměl děti, je podruhé ženatý
- psaním se živí od roku 1979
- žije v Santa Fe v Novém Mexiku
- získal ocenění Hugo a Nebula, cenu Brama Stokera a World Fantasy Award

- jeho příběhy jsou cynické, pochmurné a melancholické
- postavy mají složitou minulost, autor je často nechává zemřít

Soumrak na Worlornu – první román, děj na opuštěné planetě
Křídla snů – román

Píseň ledu a ohně – série obsahující díly Hra o trůny, Střet králů, Bouře mečů, Hostina pro vrány, Tanec s draky, chystá se díl Vichry zimy

novely *Potulný rytíř, Přísežný meč, Tajemný rytíř*

soubory povídek *Píseň pro Lyu, Zpěvy hvězd a stínů, Písečníci, Tufova dobrodružství, Rytíř Sedmi království*

píše scénáře k seriálu *Hra o trůny*

- **literární / obecně kulturní kontext**

Literatura s prvky sci-fi

- velice pestrý žánr, který bývá dále členěn
 - fantasy literatura se někdy řadí pod sci-fi literaturu, někdy je brána zvlášť (sci-fi literatura zobrazuje technické vymoženosti × fantasy literatura bájný a pohádkový svět)
- Současná americká literatura

Fantasy:

J. R. R. Tolkien (1892–1973)

- anglický spisovatel, filolog
 - vystudoval školu v Birminghamu a poté studoval na Oxfordu obor anglistika
 - univerzitní profesor anglického jazyka a literatury na Oxfordu
 - významný jazykovědec – znalec staré angličtiny a severštiny
- Hobit* – román o kouzelném světě hobitů, kteří jsou mírumilovní a jsou stále veselí
Pán prstenů: Společenstvo prstenu, Pán prstenů: Dvě Věže, Pán prstenů: Návrat Krále Silmarillion
- první kniha Hobit odstartovala trilogii Pána Prstenů, která chronologicky navazuje na příběh
 - v poslední knize je detailně popsán třetí věk ve Středozemi a její historie, charakter kroniky

Clive Staples Lewis (1898–1963)

- Angličan, Tolkienův kolega
- autor sedmidílného románu *Letopisy Narnie*

Terry Pratchett (1948–2015)

- Angličan, autor humoristických fantasy románů
- příběhy se odehrávají v kraji Zeměplocha

Joanne K. Rowlingová (* 1965)

- Angličanka, autorka šestidílného románu o *Harry Potterovi*

Christopher Paolini (* 1983)

- Američan, autor série Odkaz Dračích jezdců (*Eragon, Eldest, Brisingr, Inheritance*)
- fiktivní svět Alegaësia

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Hra o trůny – příběh vypráví o několika rodech, které mezi sebou soupeří o královský trůn

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Stále je aktuální boj a moc, intriky, složitost mezilidských vztahů. Fantasy prvky a čas však aktuální nejsou.

- **pravděpodobný adresát:**

Román není určen pro konkrétního čtenáře, nejvíce však zaujme milovníky fantasy literatury.

- **určení smyslu díla:**

Román ukazuje touhu lidí po moci a všemožné lidské charaktery – dobro (rod Starků), prohnalost (rod Lannisterů s výjimkou Tyriona, který je však „zkažený“ tělesně).

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Jedná se o první díl ze série Píseň ledu a ohně. Kniha vyšla v srpnu 1996 a získala mnoho ocenění. V současné době se očekává pátý díl série.

- **tematicky podobné dílo:**

J. R. R. Tolkien – trilogie Pán prstenů: fantasy vícedílné dílo

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Roku 2011 se podle knihy začal točit seriál s názvem Hra o trůny. Scénář až na malé odchylky odpovídá ději románu. Výraznějším rozdílem je věk postav, v knize jsou některé postavy podstatně mladší, než vypadají v seriálu (např. Daenerys je podle knihy 13 let).